

Уряд Німеччини широко використовує неоподатковувані надбавки на виробництво товарів за рахунок інвестицій, а також інвестиції у сферу НДДКР, зменшення ставок корпоративного податку, зміна податкової структури, зменшення податку на дохід і прибуток з одночасним збільшенням податку на споживання та додану вартість [2].

Податкова система Франції характеризується широким спектром інструментів стимулювання інвестиційно-інноваційних процесів. У цій країні вже з 90-х рр. впроваджено податкову політику збільшення пільг щодо користування коштами податкового кредиту на проведення дослідницьких робіт, підвищується його найбільший розмір, спрощується порядок і процедура оформлення права на пільги щодо його отримання, створюються більш сприятливі умови для венчурних компаній. Також таким суб'єктам господарювання надається право нараховувати податковий кредит на підставі приросту витрат на НДДКР стосовно загальної суми витрат, які були здійснені в попередні роки [2]. Зокрема, урядом Франції встановлено преференційний податковий режим для підприємств у спеціальних зонах підприємницької діяльності (у районі Дюнкерка, Ля Сіота, Ля Сена). Податкові пільги діють також для підприємств, які виконують програму підготовки кадрів на виробництві, а також фірмам, що здійснюють діяльність в рамках програми науково-технічних досліджень (30 % від щорічного приросту витрат на науково-дослідні потреби) [4, с. 65].

Якщо більш детально розглянути питання фіскального стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності, то найпоширенішим з його інструментів є введення спеціального режиму оподаткування для суб'єктів інноваційної діяльності. Цей інструмент є досить ефективним оскільки його застосування вимагає від всіх учасників інвестиційно-інноваційного процесу жорсткого дотримання всіх процедур та цільового використання отриманих преференцій, що в свою чергу обумовлює здійснення постійного моніторингу їх результативності з метою досягнення бюджетних та соціально-економічних завдань [8].

Наведена аргументація щодо зміни підходів до визначення системи державного впливу на формування і нарощення інвестиційного потенціалу національної економіки, дає змогу зробити висновки про необхідність пошуку найвагоміших інструментів впливу у контексті оподаткування.

Список використаних джерел: 1. Блискавка Т. Зарубіжний досвід фіскального регулювання інноваційного процесу в економічно розвинених країнах. *Дослідження міжнародної економіки: збірник наукових праць*. 2011. Вип. 1(66). С. 155-165. 2. Литвиненко Я. В. Податкова політика. Київ: МАУП, 2003. 224 с. 3. Innovations in taxation: A new forum for tax reform professionals. Fiscal reform & Economic Governance. URL: <http://www.fiscalreform.net>. 4. Затонацька Т. Світовий досвід формування державної інвестиційної політики та механізмів її реалізації. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2014. Вип. 9 (161). С. 6-10. 5. Сакун О. С. Інструменти державної фінансової підтримки інвестиційної основи структурної модернізації економіки. *Приазовський економічний вісник*. 2019. № 4 (15). С. 56-61.

УДК 336.226:355.01

Буряк А. П., здобувачка вищої освіти гр. ОА-191

Науковий керівник: **Перетяцько Ю. М.**, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування

Національний університет "Чернігівська політехніка", м. Чернігів, Україна

ПРОБЛЕМИ ВІДШКОДУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Ключові слова: податок на додану вартість, податкові накладні, відшкодування

Одним з основних джерел надходжень до державного бюджету є податок на додану вартість (далі - ПДВ). ПДВ є специфічним податком, оскільки підлягає до відшкодування з бюджету. Лише у 2022 році із державного бюджету було відшкодовано понад 50 млрд. грн [1]. Але під час воєнного стану таке відшкодування здійснюється із досить суттєвими затримками, що негативно впливає на діяльність суб'єкта господарювання. Оскільки це означає недоотримання 20 % оборотних коштів.

Висвітленню різних аспектів адміністрування ПДВ присвячені праці як вітчизняних, так і іноземних науковців. Серед українських вчених-економістів процес відшкодування та адміністрування податку на додану вартість вивчали Андрущенко В., Василик О., Волканов В., Геєць В., Іванський А., Крисоватий А., Луніна І., Опарін В., Соколовська А., Суторміна В. та інші. Незважаючи на значний науковий доробок, зазначений напрямок дослідження залишається актуальним і в сучасних умовах господарювання, що пов'язане із впровадженням воєнного стану в Україні. Наразі доцільно дослідити стан щодо реєстрації податкових накладних та подальшого відшкодування податку на додану вартість.

У березні 2022 року держава призупинила відшкодування ПДВ, включаючи заборгованість перед підприємцями за попередній місяць. Протягом місяця представники бізнесу намагались підлаштуватись під нові реалії шляхом зменшення обсягів виробництва/продажів та залучення додаткових коштів в оборот за рахунок кредитування [1]. При цьому, незважаючи на поновлення відшкодувань ПДВ станом на червень, держава має сплатити підприємцям понад 25 млрд. грн [3].

Окремим питанням для платників ПДВ стало масове блокування податкових накладних у жовтні 2022 року у зв'язку з набранням чинності постанови КМУ «Про внесення змін до Порядку зупинення реєстрації податкової накладної/розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних» від 12.10.2022 р. № 1154. Внаслідок посилення контролю за реєстрацією податкового кредиту при реєстрації накладної на платника ПДВ така накладна блокується в більшості підприємств. При цьому при подачі документів на розблокування платники податку можуть отримати лист з відмовою у розблокуванні з причин, наприклад, відсутності позитивної податкової історії (навіть для нових підприємств) або через відсутність документу (без зазначення виду). За 2022 рік зупинено реєстрацію ПН/РК на суму ПДВ 21 млрд гривень, подано повідомлень від платників податку на 13,7 млрд гривень, зареєстровано ПН/РК на 11,6 млрд гривень [4].

Таким чином, у підприємств різко зростають витрати на адміністрування процесу реєстрації (розблокування) податкових накладних, а покупці зіткнулись з проблемою переплати коштів на суму недоотриманого податкового кредиту. Така ситуація може дати поштовх до розвитку тіншового сектору економіки. Суб'єкти господарювання будуть купувати та реалізовувати товар неофіційно. Тобто купувати товар за ціною без ПДВ і відповідно не будуть мати необхідності у реєстрації податкової накладної для отримання податкового кредиту. Як наслідок, посилення тиску на бізнес призведе до зменшення надходжень у вигляді податку на додану вартість до бюджету, зникнення робочих місць тощо.

Отже, у розрізі масового блокування податкових накладних необхідно отримати роз'яснення Податкової служби України щодо вичерпного переліку причин блокування і необхідних для розблокування документів у повному обсязі. Окремо необхідно навести перелік причин блокування податкових накладних для новостворених підприємств. Необхідно розробити базові вказівки для бізнесу щодо розблокування податкових накладних. В іншому випадку суб'єкти господарювання будуть вимушені здійснювати свою діяльність у тіншовому режимі або призупинити свою діяльність взагалі. Слід відзначити, що на практиці при вирішенні спорів щодо відшкодування ПДВ судові рішення приймаються на не на користь платника податку. Судовий процес стає довготривалим, що вимагає додаткових фінансових витрати від суб'єкта господарювання. У 2020 році 4,69% від суми зупинених ПН/РК зареєстровано за судовим рішенням, у 2021 році — 3,72%, а у 2022 — лише 2,25% [4].

Список використаних джерел : 1. Економіка, реєстрація ПН та бюджетне відшкодування з ПДВ під час війни: відповіді від Гетманцева. Дебет-Кредит: веб-сайт. URL: <https://news.dtkr.ua/taxation/common/78386-ekonomika-rejestraciya-pn-ta-byudzetne-vidskoduvannya-z-pdv-pid-cas-viini-vidpovidi-vid-getmanceva>. 2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей податкового адміністрування податків, зборів та єдиного внеску під час дії воєнного, надзвичайного стану: Закон України від 12.05.2022 № 2260-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2260-20#Text>. 3. Спочатку війна, експортери згодом. Держава не відшкодовує ПДВ експортерам. Як бізнес

вчиться жити без 20%. Fores: вебсайт. URL: <https://forbes.ua/inside/spochatku-viyna-eksportereri-zgodom-derzhava-ne-vidshkodovue-pdv-eksporteram-yak-biznes-vchitsya-zhiti-bez-20-19042022-5531>. 4. Чи необхідне блокування податкових накладних? Головбух: вебсайт. URL: <https://www.golovbukh.ua/news/31028-chi-neobhdne-blokuvannya-podatkovih-nakladnih>.

УДК 336

Губко О. В., здобувачка вищої освіти 3 курсу гр. ФАМ-201

Луговой І. І., здобувач вищої освіти, освітнього ступеня «магістр» гр. МОА-211

Науковий керівник: **Акименко О. Ю.**, д-р екон. наук, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування

Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Ключові слова: податки, податкове законодавство, регулювання, зовнішньоекономічні операції, експорт, імпорт, доходи держави, міжнародна торгівля.

Державне податкове регулювання міжнародної торгівлі зазнало певних змін, причиною яких стала війна в Україні тривалістю майже дев'ять місяців. Попри побоювання, що Україна може майже повністю втратити свою присутність на зовнішніх ринках, реальні вартісні обсяги скорочення товарообігу за підсумками першого півріччя 2022 р. становили 21,3% порівняно з аналогічним періодом 2021 р.

Міністерство економіки України надало інформацію про зміни в зовнішньоекономічній ситуації в країні, яка свідчить про скорочення майже вдвічі експорту товарів, більше ніж втричі імпорту товарів. Безумовно, цей негативний вплив на низку галузей вимагає від держави термінового правового регулювання податкового та зовнішньоекономічного законодавства задля збереження та відновлення економіки України. Світовій спільноті відомі приклади впливу воєнних конфліктів на зовнішню торгівлю країн, які беруть в них безпосередню участь. Звісно, вони подібні до воєнного конфлікту в Україні насамперед тим, що територія нашої держави зазнала і продовжує зазнавати впливу або через окупацію, або через масовані ракетно-артилерійські обстріли.

Серед негативних наслідків, пов'язаних із змінами в міжнародній торгівлі України є зменшення надходжень до бюджету країни податків та зборів від зовнішньоекономічних операцій. Так, дані показника «Доходи державного бюджету» за період 2021 р. та 2022 р (10 місяців) свідчать про зменшення питомої ваги податку на додану вартість (далі, - ПДВ) з імпорту до 13,65% від бюджету, податку на міжнародну торгівлю та зовнішні операції до 1,32% та, відповідно, скорочення доходу від зазначених статей майже вдвічі порівняно з минулим роком. Надходження акцизного податку з ввезених в Україну підакцизних товарів зменшився майже в три рази. Скорочення експортних та імпортних операцій вітчизняних підприємств призвело до зменшення податкових надходжень (доходів) до бюджету від міжнародної торгівлі, що потребує змін в законодавстві для стимулювання та підтримки міжнародних відносин та збільшення надходжень до бюджету від цих статей [2].

Беззаперечно, зміни в Податковому кодексі України на період дії воєнного стану торкнулися і митного законодавства для операцій, пов'язаних із ввезенням товарів на митну територію України.

Перш за все йдеться про платників єдиного податку третьої групи, які звільняються від (1) обов'язку нарахування та сплати ПДВ за операціями з постачання товарів (робіт та послуг), місце постачання яких розташоване на митній території України та при ввезенні товарів на митну територію України; (2) від подання податкової звітності з ПДВ з призупиненням їх реєстрації платником ПДВ. Не менш важливим є звільнення від оподаткування ПДВ операцій з ввезення товарів на митну територію України в митному режимі імпорту суб'єктами господарювання, які зареєстровані платниками єдиного податку першої, другої та третьої групи, крім фізичних та юридичних осіб, які обрали ставку єдиного податку зі сплатою ПДВ [7].